

*Nepřítel mého nepřítele:
Znepokojivé sblížení
militantního islámu a krajní
pravice*

Autor: Brent Nelson

The Enemy of My Enemy: The Alarming Convergence of Militant Islam and the Extreme Right

George Michael

Lawrence: University Press of Kansas, 2006

Podtitul, když už ne přímo název samotný, knihy George Michaela by na první pohled naznačoval, že se jedná o novinářský pastiš tiskových zpráv a popisů militantních muslimů proložený s úryvky z různých materiálů Ligy proti pomluvám B'nai B'rith, jež varují před „krajní pravici“. Michael však přišel s něčím mnohem lepším: pečlivě propracovaným a erudovaným spiskem, jež se velice blíží ideálu *wertfrei* bádání, o nějž by měli usilovat autoři každé společenskovední práce. Uznání si zasluhuje jak jeho metodologie rozboru materie, tak i kritické zhodnocení toho, do jaké míry je třeba se znepokojoovat případným sblíčováním fenoménů z podtitulku jeho knihy.

Zkraje osmé kapitoly („Pohled krajní pravice na současnou krizi“) vysvětluje Michael, proč v rámci své metodologie využívá rozsáhlých úryvků z rozhovorů s čelními představiteli krajní pravice, jako jsou William L. Pierce, Jared Taylor, David Duke, Nick Griffin, David Myatt, Tom Metzger, Jürgen Graf a další. „Aby pochopil ideologii, jež motivuje krajní pravici... musí si čtenář vyvinout fenomenologické pochopení (tj. dostat se do hlavy studovaných subjektů) světonázoru tohoto hnutí. Snažím se tak vykreslit jeho jasný a úplný obraz, ne jej omlouvat či schvalovat. Pokusit se pochopit jejich stížnosti nám umožní lépe porozumět myšlení studovaných subjektů“ (s. 220).

Takto při práci na své knize *White Power, White Pride!*, 1] jež jako jedna z mála studií krajní pravice přistupuje k tématu empiricky, postupovaly i Betty Dobratzová a Stephanie Shanks-Meileová. Dojem z jejich díla však kazí, že svá zjištění podrobují reduktivní marxistické interpretaci v podobě nepřilíš převratné teze, podle níž je „bělošský separatismus“ projevem falešného povědomí vyvěrajícího z psychologické i hmotné ekonomické nejistoty. Michael se do svého díla žádný podobný teoretický aparát zakomponovat nesnaží, přinejmenším ne otevřeně. A skutečně se nezdá, že by chtěl čtenářům předkládat nějakou specifickou tezi, kromě té nepřilím vyjádřené v podtitulku, a spokojuje se důsledným rozboem důkazů, z nichž už si čtenář má vyvodit vlastní závěry.

Z celkem očividných důvodů je Michael při svém rozboru militantního islámu nucen spoléhat se podstatně více na sekundární zdroje. Dvojice jeho islamistických respondentů, **David Myatt** a **Ahmed Huber**, jsou krajně pravicoví Západané, kteří k islámu konvertovali. Bibliografie obsahuje jen anglojazyčné tituly (s výjimkou románu Josefa Meighyho 2] v němčině). To lze ovšem u autora, který není specialistou na blízkovýchodní studie, ale americkým profesorem politologie a justiční správy, zcela opodstatněně očekávat. Hojně cituje z dokumentů stoupenců militantního islámu, především prohlášení Usámy bin Ládina.

Nepoměr znepokojení ohledně terorismu – alespoň v minulosti – dokládá autor v následující pasáži z šesté kapitoly „Reakce americké vlády na politický extremismus a terorismus“:

Po většinu 90. let se protiteroristická oddělení různých amerických bezpečnostních složek soustředila především na krajně pravicové teroristy, možná se však mělo více pozornosti věnovat lépe organizovaným ukázněnějším a dobře financovaným radikálním islámským teroristům v síti al-Káidy. První útok na Světové obchodní centrum v roce 1993, útoky proti americkým cílům v Saúdské Arábii v polovině 90. let, atentáty na americké ambasády v Keni a Tanzanii a útok proti torpédoborci Cole měly zodpovědným místům jasně naznačit značné schopnosti i ambiciózní záměry této teroristické sítě. Přes veškerá varování se ale FBI i nadále soustředila ve svém protiteroristickém programu na boj proti krajně pravicovým skupinám. Podle bývalého příslušníka FBI tento stav trval až do 11. září 2001. (s. 192)

Po zhodnocení stíhání pravicových teroristů americkou vládou (s. 173-192) dospívá Michael k závěru, že „většina v této kapitole popsaných případů ukazuje na značnou míru politické motivace na straně vlády“ (s. 192). Podobně „asymetrické“ bylo i znepokojení úřadů nad pravděpodobnými teroristickými událostmi v novém miléniu: „Známá zpráva FBI o možném Y2K terorismu, *Project Megiddo*, se o islámských teroristech vůbec nezmiňovala, přestože jediná vážnější teroristická hrozba spojená s tímto milníkem souvisela s operativcem al-Káidy Ahmedem Ressamem. Bezpečnostní ředitel Commerce Department dokonce nechal ze zprávy o potenciálních teroristických hrozbách Y2K vymazat všechny zmínky o islámských teroristech.“ (s. 192-193).

Michael ve svém „Úvodu“ předkládá protichůdné pozice Francise Fukuyamy a Samuela Huntingtona stran budoucích konfliktů mezi civilizacemi, aniž by se za jednu či druhou z nich jednoznačně postavil. Zmiňuje také práci Benjamina Barbera, která se věnuje možnému světovému konfliktu coby důsledku odporu vůči globalizaci. Ta podle něj může být čtenáři velmi užitečná při snaze pochopit, co mají krajní pravice a militantní islám společného (s. 7).

Druhá kapitola „Současná krajní pravice“ nachází podstatu pravicového extremismu v „partikularismu... nízkém mínění o demokracii... odporu ke státu... konspiračnímu výkladu historie...a rasovém či etnickém faktoru...“(s. 12-13). Následná „typologie“ americké krajní pravice pak organizace stručně popisuje a řadí do tří kategorií: (1) revoluční rasová pravice, (2) nerevoluční rasová pravice a (3) historický revizionismus (s. 13-22). Kapitulu autor uzavírá

rozbořem radikalizace americké krajní pravice, kde argumentuje, že „od 80. let se krajní pravice z ultra patriotického hnutí změnila v sílu stále více charakterizovanou nihilismem, což lze z velké části připsat kombinaci společenských trendů, jež značně proměnily rasové složení Spojených států“ (s. 23). Bez ohledu na radikalizaci pravice, doloženou také událostmi jako akce skupiny Order v roce 1984 (s. 27-28) a bombový útok na federální budovu Murrah v Oklahoma City (s. 11) však „není pravicový terorismus závažnou domácí bezpečnostní hrozbou“ (s. 29). Michael dospívá k závěru, že „hlavní příčinou omezených úspěchů krajní pravice je z velké části - vypůjčíme-li rčení Mao Ce Tunga - chybějící moře, v kterém by mohla plavat“ (s. 29). Namísto něho tu tak je, jak poznamenal Benjamin Netanjahu, jen „několik tůněk“ (s. 29).

Druhá nejdelší kapitola knihy, číslo 3, přináší velice potřebný pohled na „Vývoj militantního islámu a arabského nacionalismu“. Podle Daniela Pipese je islamismus „v podstatě pokusem učinit z islámského náboženství moderní politickou ideologii... Pipes militantní islám popisuje následujícími slovy: Radikálně utopický... totalitární... antidemokratický... proti umírněnosti... antisemitský... protizápadní... neochotný koexistovat...“ (s. 33-34). Přinejmenším ve třech oblastech tedy vidíme zjevnou blízkost s výše popsanými principy krajní pravice. Ta však není protizápadní a utopický prvek, přítomný ve výzvách k vytvoření bělošského separatistického státu, zatím plně nerozvinula a ten tak zůstává jen slabou ozvěnou fašistického totalitářství v evropských zemích.

Asi nejzajímavější částí dějin Muslimského bratrstva, které v knize následují, je popis toho, jak Egypťan Sajjid Qutb na počátku 20. století přišel s politickou ideologií islamismu (s. 37-44). Vývoj „islámského antisemitismu“ (s. 44-52) je pro tezi knihy velice důležitý, protože „sleduje značné sblížování antisemitských narativů militantního islámu a soudobé krajní pravice“ (s. 52). Zbytek kapitoly (s. 52-83) tvoří podrobné dějiny obrození militantního islámu v podobě Chomejního islámské revoluce v Íránu, Hizballáhu, Hamásu a al-Káidy.

Qutbovo myšlení asi nejlépe vystihuje kategorie radikální tradicionalista, Michael však tohoto termínu neužívá. Podle Qutba islám „nabízí způsob života řízený božskými a přirozenými zákony. Všechny ostatní formy vlády... komunismus, kapitalismus, demokracie či nacionalismus, jsou coby lidské výtvořky zoufale nedostatečné“ (s. 39). Pro Qutba „jsou jediným místem na zemi, jež lze skutečně nazývat *Dar-al-Islam* (dům islámu), ty země a území, kde byl zřízen islámský stát s právem šaría...“ (s. 40). Navzdory na první pohled extremistické povaze Qutbovy filozofie byl tento muž univerzalista, který tak neschvaloval rasismus ani etnocentrismus (s. 40).

Známkou obrození univerzalizmu v islámské kulturní oblasti byl i úspěch Chomejního a „postupný úpadek přitažlivosti arabského nacionalismu“ (s. 56). I Hizballáh považuje „státní hranice mezi Libanonem a Palestinou za umělé linie a artefakty kolonialismu. Strana odmítá rozdělovat muslimy do národních, etnických a rasových kategorií stejně rozhodně jako myšlenku arabské nadřazenosti v rámci islámu“ (s. 58) Přestože Usáma bin Ládín vyrostl jako wahhábista, tedy příslušník odnože víry, která „islám ztotožňuje s arabským světem“ a jejíž vyznavači se snaží žít jako generace arabských druhů proroka Mohameda, byl i on ovlivněn univerzalismem, díky čemuž „dokázal oslovit muslimy v různých částech světa, bez ohledu

na jejich rasovou či etnickou příslušnost nebo upřednostňovanou odnož islámu“ (s. 64). Největší inovací al-Káidy byl asi původní příspěvek ke Qutbově univerzalistické ideologii v podobě „institucionalizace provádění sebevražedných útoků“, „sebevražedného terorismu“, tedy taktiky, jež se nemění, „protože funguje“ (s. 69).

Čtvrtá kapitola „Militantní islám v USA“ přináší důkazy, že islamistickým skupinám se v Americe podařilo najít bohaté zdroje financí i rekrutů. Těmto „zahraničním extremistům se podařilo proniknout do Spojených států, aniž by vzbudili pozornost tajných služeb, především díky liberální imigrační politice a propustným hranicím. Útoky proti Americe z 11. září 2001 byly tragickým dokladem selhání tajných služeb i pomýlené imigrační politiky“ (s. 84).

Až do útoků z 11. září 2001 se americké úřady „o islamistickou ideologii příliš nezajímaly“ (s. 84) – navzdory významnému teroristickému útoku z 26. února 1993, při němž zemřelo šest lidí a dalších 1042 jich bylo zraněno při atentátu na Světové obchodní centrum (s. 87). Už předtím se ale Hamásu i Hizballáhu dařilo získávat v USA štědré finanční příspěvky (s. 91-92).

Ve Spojených státech dnes žije přibližně šest milionů muslimů, většina z nich přišla do země v rámci imigrace z více než 60 zemí (s. 94). Nádavkem k nim „se odhaduje, že k islámu konvertoval asi milion Američanů, z drtivé většiny černochů. Bělochů mezi americkými muslimy pravděpodobně není víc než 50 000“ (s. 94). Michael se poměrně podrobně věnuje organizaci Nation of Islam (s. 94-100) a dochází k závěru, že „vliv islámu ve Spojených státech nelze podceňovat“ (s. 98). Libyjský diktátor Muammar Kaddáfí „americké černochy a Indiány opakovaně vyzýval, aby na území USA vytvořili nezávislý suverénní stát a nabídl jim za tímto účelem i zbraně a výcvik“ (s. 99).

Povedlo se mu dokonce naverbovat pro své cíle příslušníky chicagského pouličního gangu El Rukn (s. 100). „Někdy v polovině 80. let prý gang od Kaddáfího dostal 2,5 milionu dolarů, aby se ve Spojených státech dopustil teroristických činů“ (s. 101). Libyjský vůdce také skupině Nation of Islam poskytl bezúročnou půjčku ve výši pět milionů dolarů (s. 101).

Jisté pozornosti se díky svým teroristickým skutkům dočkali četní islámští „osamělí vlci“ (s. 101-107) a od roku 1995 také „něco mezi jedním a dvěma tisíci Američanů odešlo ze země bojovat mezi mudžahedíny v zámoří“ (s. 101).

Pátá kapitola „Interakce krajní pravice a islámsko-arabských teroristů“, nejdelší z celé knihy, začíná popisem spolupráce Třetí říše a islámu, s obzvláštním důrazem na Velkého jeruzalémského muftího za války a pokračuje rozbořem národního socialismu coby modelu pro arabský nacionalismus po 2. světové válce (s. 112-124). Letmo jsou zmíněny kontakty skupiny Černé září s některými představiteli evropské krajní pravice (s. 124-128) a inspirace hnutí třetí pozice úspěchy Muammara Kaddáfího (s. 128-130). Většinu čtenářů ale asi nejvíc zaujme Michaelovo vyšetřování možných náznaků spojení islamistů s atentátem v Oklahoma City (s. 131-136). I napojení Saddáma Husajna a rádia Islám na některé elementy evropské krajní pravice je zmíněno spíše okrajově (s. 136-140). Nejužitečnější součástí této kapitoly je však bohatství primárních zdrojů v podobě rozhovorů s mnoha lidmi z prostředí krajní pravice. (s. 142-172), na jejichž základě lze asi nejkvalifikovaněji rozhodnout o jakémkoliv případném

sblížení obou tendencí.

Zřejmě nejzajímavějšími rozhovory z celé knihy jsou ty s Davidem Myattem (s. 142-148) a Ahmedem Huberem (s. 148-156). Britský občan Myatt a Švýcar Huber jsou oba kromě muslimských konvertitů také vyznavači Hitlerova modelu národního socialismu. Jelikož by tito dva muži byli ztělesněním případné konvergence, vyvstává okamžitě otázka, jak si vysvětlují svou intelektuální syntézu ve světle neslučitelnosti Michaelových principů krajní pravice a Pipesových zásad islamismu. Jak se jim vlastně podařilo snoubit partikularismus krajní pravice, tedy její rasově-etnickou složku, s protizápadním smýšlením islamismu a obecněji univerzalismem islámu samotného?

Myatt má zkušenosti s jistými počátečními peripetemi tohoto procesu, ale ujišťuje tazatele o „nepochopenosti“ národního socialismu, který ve skutečnosti usiluje o „nezávislé domoviny, v nichž mohou různé národy žít svobodně a v souladu se svými vlastními zvyky“ (s. 144). Uzavírá tím, že „nakonec musel přijmout skutečnost, že islám a přirozený život – posvátné zvyklosti lidové kultury – jsou odlišnými způsoby života“ (s. 146). Nakonec se Myatt odvolává na „taktické či strategické důvody“ pro spojenectví s muslimy proti „Novému světovému řádu“ (s. 147).

Huber nachází spřízněnost Hitlera s islámem v jejich sdíleném odporu k lichvě (s. 152). Přestože se Huber k rasové otázce nevyjadřuje, má bohaté zkušenosti s komunikací jak s mladými muslimy, tak „mladými pravicovými Němci“. U obou skupin vidí „styčné body“ v jejich nechuti k „takzvané modernitě moderního světa, který se v mnoha ohledech velice vzdálil Bohu. Je proti stvoření i přírodě...“ (s. 153). Huberův ideový konstrukt podle všeho obstál i zkoušku ohněm praxe, jelikož byl jedním z hlavních hybatelů při vzniku islamistické podpůrné skupiny *al-Taqwa* (s. 148-49, 155-56).

Omezená spolupráce zdá se přináší alespoň krátkodobě jisté zisky, jak je patrné z jednotného postupu krajní pravice a islamistů v oblasti historického revizionismu (s. 165-159). I přes svou pověst nechvalně proslulého rasisty se David Duke podle svých vlastních slov setkal na svém přednáškovém turné po Bahrajnu a Kataru jen s pozitivními reakcemi (s. 161-164). Postoj zakladatele Národní aliance Williama L. Pierce byl však mnohem kategoričtěji zamítavý: „Necítím sebemenší sympatie k islámu ani kterémukoliv jinému semitskému náboženství z Blízkého východu“ (s. 166).

Michael tak dospívá k závěru, že mezi krajně pravicovými teroristy a všemi ostatními teroristy jsou dva zásadní rozdíly. Prvně jmenovaní „nemají žádné vlivné státní sponzory“ (s. 168) a dosud nikdy neprojevili islamistickou „připravenost k mučednictví“ (s. 169). Sebevražedný terorismus se tak zatím mezi pravicovými extrémisty omezuje na vyvrcholení Pierceova románu *Turnerovy deníky* (s. 169). Pravicoví respondenti bez výjimky hovoří o taktice způsobem, z něhož není u žádného z nich – dokonce ani u Myatta – patrná touha po sebeobětování za cosi transcendentního.

„Úloha nevládních organizací po 11. září“ (kapitola 7) se zabývá aktivitami takzvaných nevládních „dohlížecích“ (*watchdog*) organizací, které sledují činnost pravicových a

islamistických skupin a své poznatky následně často předávají úřadům. Michael se domnívá, že tyto „soukromé monitorující skupiny jako ADL a SPLC vyvíjejí silný tlak na bezpečnostní složky, aby zaujaly kategorický postoj proti krajní pravici“ (s. 192). Přestože americká vláda nemá pravomoc zakázat extremistické ideologie, „často se zapomíná, do jaké míry se v této oblasti angažují nevládní organizace, které tuto pomyslnou mezeru více než ochotně vyplnily. Podařilo se jim tak přimět vládu, aby zaujala nesmiřitelný postoj ke krajní pravici a opakovaně se podílely i na operacích oficiálních bezpečnostních složek“ (s. 207).

Možná ještě významnější úlohu sehrály tyto skupiny při utváření veřejné interpretace útoku z 11. září. „Jedním z hlavních cílů židovských nevládních organizací po 11. září bylo přesvědčit veřejnost, že teroristé nenapadli Spojené státy kvůli jejich politice, ale protože nenávidí americké hodnoty: demokracii, svobodu, sekularismus a modernismus“ (s. 214).

Osmá kapitola „Krajně pravicová perspektiva současné krize“ čerpá z rozhovorů a ukazuje široké spektrum reakcí pravice na události 11. září (s. 221). Zpovídání muži pravice se však shodují ve svých obavách z utužení represivního chování státu (s. 222-224) a také v odmítnutí výkladu, podle něhož byly USA napadeny kvůli svým „hodnotám“ (s. 224-228). Značná pozornost je zde věnována spikleneckým teoriím některých extremistů jako Duke, Graf a Huber (s. 228-238) a ještě větší pak jejich reakci na válku proti Iráku a kritice neokonzervatismu (s. 238-254). Autorovi budiž přičteno k dobru, že tuto pravicovou analýzu zprostředkovává věrně a do podrobností, a nesnaží se tak ve čtenáři vyvolat dojem, že krajní pravice si události ve světě vysvětluje výhradně pomocí konspiračních teorií. Michael také poznamenává, že neokonzervativci skutečně prosazovali koncept „4. světové války“ Eliota Cohena (s. 247). Uzavírá tedy s tím, že „navzdory protestům ADL existují přesvědčivé důkazy nejen o prominentní roli židovských organizací při prosazování války proti Iráku, ale také jejich značném vlivu a úspěších při tomto úsilí“ (s. 252). Situace je však složitější: zatímco v březnu 2003 podporovalo válku v Iráku 62 % všech Američanů, u evangelických křesťanů to bylo celých 72 %, zatímco mezi Židy jen 52 % (s. 253).

Krátká devátá kapitola „Islámská perspektiva současné krize“ se vyjma rozhovoru s Ahmedem Huberem, jehož lze ale jen stěží označit za typického islamistu, opírá o sekundární zdroje. Velmi hojně užívá autor různá prohlášení Usámy bin Ládina.

„Možná spolupráce mezi militantním islámem a krajní pravici“, kapitola číslo 10, sestává z větší části z rozhovorů se zástupci krajní pravice. Zatímco třeba David Duke nebo Ahmed Huber vidí možnosti spolupráce v oblasti propagandy, britské pravicové osobnosti (John Tyndall, Nick Griffin) jsou k islámu obecně silně kritické. Jared Taylor pak pravděpodobnost této spolupráce hodnotí jako „mizivou“. (s. 278). Podobně negativně se k možnosti spojení s muslimy stavěl i Sam Francis (s. 285). Steven Barry přichází s nejpronikavějším rozbořením odlišností krajní pravice a islamismu, když dospívá k závěru, že:

Když pronikneme pod „pozlátko“ na povrchu, je jedinou sdílenou pozicí militantního islámu a „krajní pravice“... společný odpor k z Ameriky vzešlému náboženskému indiferentismu... - ovšem ze zcela odlišných důvodů. Islamisté USA

právem vyčítají hanobení islámu našim sekularismem; rasové pravici pak leží v žaludku, že Spojené státy odmítají zbožštit jejich geny a učinit z rasy státní náboženství. Neexistuje žádná společná platforma a potenciál ke spolupráci (s. 280).

Michael uzavírá s tím, že „momentálně je stále velice nejisté a spekulativní předvídat, jak se podivný vztah militantního islámu a krajní pravice bude vyvíjet v budoucnosti“ (s. 295).

V závěrečné jedenácté kapitole autor pokračuje v nastoleném opatrném tónu, když se zdráhá vyslovovat jednoznačné závěry: „...některé současné trendy ukazují na možnost vzniku netradičních spojenectví. Jakkoliv bychom se měli ubránit zveličování, existuje podle všeho jakýsi potenciál ke spolupráci krajní pravice a militantního islámu přinejmenším v tom, že se jejich kritiky v několika zásadních oblastech velice nápadně podobají“ (s. 305-306). Tento potenciál by mohl znamenat problémy zejména tím, že by zbavil smyslu americkými bezpečnostními složkami (neoficiálně) využívané etnické profilování: „Kdyby se štedře financovaným blízkovýchodním teroristům podařilo naverbovat do svých řad teroristy s bělošskými, anglosaskými etnickými rysy, byla by to noční můra tajných služeb“ (s. 306). Musíme však vzít v potaz, že „zásadní překážka jakékoliv vážnější spolupráci spočívá ve faktické neexistenci americké pravicově teroristické infrastruktury: převládá odpor bez vůdce - faktický doklad bezradnosti“ (s. 307). „Největší potenciál ke spolupráci se tak jeví v oblasti propagandy“ (s. 307). Michael knihu uzavírá příkladem „rétorického křížového oplodnění“ mezi extrémami, když v prosinci 2005 iránský prezident Mahmúd Ahmadínežád i David Duke označili holocaust za „mýtus“ (s. 309). Tato spolupráce však následkem výhradně virtuálního zaměření jen stěží přerůstá rámeč spřízněné rétoriky.

Člověk si tak musí klást otázku, zda není hrozivější konvergencí ta, která se rýsuje mezi radikálními Afroameričany a militantními islamisty. Milion černošských muslimů ve Spojených státech může teroristům nabídnout když už ne moře, v němž by mohli plavat, tak přinejmenším rozlehlé a stále se zvětšující jezero. Pocit odcizení od většinové společnosti je navíc mezi černochoy přinejmenším stejně palčivý jako na krajní pravici. Podle průzkumu Gallupovy agentury z dubna 2003 „podporovalo válku v Iráku 78 % bělochů, ale jen 29 % černochoů“ (s. 269). Troufne si někdo zabývat se touto další oblastí možného souběhu?

Bylo by však omylem mít na toto dílo takto nerealistické požadavky - navíc když už tak o tolik převyšuje všechnu veškerou případnou konkurenci na tomto poli bádání. Georgi Michaelovi tak patří uznání za to, že se poctivě držel faktů namísto teorie, i za řadu velice zajímavých postřehů (např. zmínka o bezcitem odbytí dopadů hospodářských sankcí na Irák Madeline Albrightovou na s. 203). Jeho argument, že teroristická hrozba Spojeným státům má přímou spojitost s neschopností zajistit bezpečnost a nepropustnost hranic (s. 296-297) by si zasluhoval mnohem širší publikum. Studenti, kteří se věnují krajní pravici a militantnímu islámu, by se s touto knihou měli obeznámit ještě předtím, než nekriticky přijmou publikace ADL a podobných skupin coby konečnou autoritu v této problematice. *Nepřítel mého nepřítele* patří do každé vědecké knihovny i většiny těch obyčejných.

Poznámky

1] Betty Dobratz and Stephanie Shanks-Meile, *White Power, White Pride! The White Separatist Movement in the United States* (New York: Twayne, 1997).

2] Josef Meighy, *SS Freikorps Arabien* (vlastním nákladem, 1995).

Recenze Brenta Nelsona *Asymmetric Alarm, Virtual Convergence* vyšla v magazínu *The Occidental Quarterly* roč. 8, č. 4.